

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІМЕНІ
ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ**

Фізична терапія у геронтології та геріатрії

**ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки __магістр____
галузь знань 22 „Охорона здоров’я”
спеціальність 227 „Фізична терапія, ерготерапія”**

Навчальна програма з дисципліни «Фізична терапія у геронтології та гаріатрії»
для студентів спеціалізації охорона здоров'я за спеціальністю 227 Фізична терапія,
ерготерапія

IX-X с. (денна форма навчання), XI-XIII с. (заочна форма навчання)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: зав. кафедри, д-р біол. наук, проф. Коритко З. І., проф., д-р мед. наук,
проф. Мазепа М.А.

227 – фізична терапія, ерготерапія
(шифр і назва напрямку)

Програма затверджена на засіданні кафедри
фізичної терпії та ерготерапії

Протокол від “ 2 ” вересня 2020 року № 2

Завідувач кафедри фізичної терпії та ерготерапії

_____ (Коритко З. І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 20__ року

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету спорту
Протокол від. “ ___ ” _____ 20__ року № ___

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету ПО та ЗО

Протокол від. “ ___ ” _____ 20__ року № ___

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©ЛДУФК, 2019 рік

© Коритко З.І., Мазепа М.А., 2019 рік

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Фізична терапія у геронтології та геріатрії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки _____ магістр спеціальності

(назва

освітньо-кваліфікаційного рівня)

«227 – фізична терапія, ерготерапія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засоби і методи фізичної терапії у геронтології та геріатрії.

Міждисциплінарні зв'язки: студенти потребують базових знань з анатомії, фізіології, патанатомії, патфізіології, основи медичних знань, пропедевтики внутрішніх захворювань; успішного опанування такими навчальними дисциплінами: «Внутрішні та хірургічні хвороби (за профілем спрямування)», «Обстеження, методи оцінювання та контролю при порушенні діяльності дихальної і серцево-судинної системи», «Методика і техніка класичного та лікувального масажу», «Обстеження та методи оцінки опорно-рухового апарату», «Терапевтичні вправи», «Фізична реабілітація в неврології», «Клінічний і реабілітаційний менеджмент при порушеннях опорно-рухового апарату», «Травматологія та ортопедія», «Основи нетрадиційних методів оздоровлення».

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістовних модулів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична терапія у геронтології та геріатрії» є:

сформувати у майбутніх фахівців у галузі охорони здоров'я загальні та фахові компетентності, визначені у освітньо-професійній програмі, для розуміння клінічного діагнозу, розуміння основних інволюційних процесів фізіологічних систем організму при старінні; особливостей перебігу захворювань різних систем у людей літнього та старечого віку; знання про засоби і методи фізичної реабілітації в геронтології та особливості застосування засобів, форм, рухових режимів, лікувальної фізичної культури та фізіотерапії; поняття про фактори, які визначають здоров'я людей літнього та старечого віку та їх активне довголіття.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Фізична терапія у геронтології та геріатрії» є:

- познайомитися із сучасними уявленнями про старість і старіння, основними гіпотезами та теоріями старіння та з організацією геріатричної служби в Україні;
- сформувати у студентів уявлення про функціональні зміни, які виникають у всіх системах організму при старінні;
- познайомитись особливостями перебігу захворювань різних систем у людей літнього та старечого віку;
- сформувати поняття про здоров'я у старості та про фактори, які визначають здоров'я людей літнього та старечого віку і активне довголіття;
- засвоїти особливості впливу фізичної активності на організм людей літнього та старечого віку з врахуванням рівня їх функціонального стану з метою збереження та поліпшення їх здоров'я;
- познайомитися із особливостями фізичної реабілітації у осіб літнього та старечого віку;
- оволодіти методами і навиками з обстеження хворих осіб літнього та старечого віку із різними нозологіями та складання індивідуальних програм фізичної реабілітації

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- особливості функціональних змін, які виникають у всіх системах організму при старінні;
- основні теорії та концепції старіння, сучасну вікову класифікацію;
- особливості прояву і перебігу захворювань різних систем організму у людей літнього та старечого віку;
- методики проведення занять та правила побудови програм з фізичної реабілітації у хворих осіб літнього та старечого віку при різних нозологіях;
- протипозазання до застосування реабілітаційних програм у осіб літнього та старечого віку при різних нозологіях;
- правила техніки безпеки при роботі з пацієнтами цієї вікової категорії, а також правилами техніки безпеки при роботі у геріатричних закладах;
- чинні накази МОЗ України та інструктивні листи.

вміти :

- проводити діагностику і реабілітаційне обстеження пацієнтів літнього та старечого віку;
- передбачати можливий розвиток ускладнень та вміти надавати невідкладну допомогу;
- здійснювати спостереження і моніторити стан окремих органів і систем, а також здоров'я загалом у осіб літнього та старечого віку;
- аналізувати стан здоров'я у осіб літнього та старечого віку, особливості стану їх функціональних систем, розуміти клінічний діагноз з метою побудови індивідуальної програми реабілітаційного втручання;
- вміти трактувати патологічні процеси та порушення і обґрунтувати застосовування для їх корекції придатних засобів фізичної терапії;
- передбачити ефект від реабілітаційного втручання та оцінити його.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 години / 5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні уявлення про геронтологію та геріатрію. Поняття про старіння і старість. Фізична терапія при патології серцево-судинної, дихальної та сенсорних систем

Змістовний модуль 2. Вікові зміни, особливості перебігу хвороб та побудови реабілітаційних програм при нервових і рухових порушеннях та патологіях шлунково-кишкового тракту, ендокринної, видільної системи і крові.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Актуальні питання геронтології і геріатрії у практиці сімейного лікаря / За ред. Ю. В. Вороненка, О. Г. Шекери, Л. А. Стаднюка – К.: Видавець Заславський О.Ю., 2015. – 530с.
2. Ахаладзе Н.Г. Биологический возраст человека. Оценка темпа старения. Оценка состояния здоровья и жизнеспособности / Н.Г. Ахаладзе, Л.М. Ена. – LAP LAMBERT Academic Publishing, OmniScriptum GmbH&Co.R.G., Deutschland, 2015. – 224 с. 5

3. Вогралик В.Г. Клиническая гериатрия: В.Г. Вогралик / Сборник статей. — Горький: Б.и., 1976. — С. 126—139.
4. Внутрішні хвороби. За редакцією Є.М.Нейка.-К.: Здоров'я,2004.-752
5. Дворецкий Л.И. Справочник по диагностике и лечению заболеваний у пожилых. / Л.И. Дворецкий, Л.Б. Лазебник — М.: Новая волна Оникс, 2000. — 543 с.
6. Дисевецкая И.А. Основы физиологии обмена вещества эндокринной системы в старости / И.А. Дисевецкая. — М., 2004. — 159 с.
7. Коркушко О.В. Передчасне старіння. - Київ, 2004. — 211 с.
8. Коркушко О.В., Чеботарьев Д.Ф. Колінковський В.Г. / Гериатрія в терапевтичній практиці. - Київ: Здоров'я, 1993. - 840с.
9. Мухін В.М. Фізична реабілітація. - К.: Олімп. л-ра, 2007.- 472 с. 17 2.
10. Марченко О.К. Основы физической реабилитации. — К.: Олимпийская литература, 2012. — 528 с.
11. Павловський О.М. Биологический возраст человека / О.М. Павловський, 2008. — 217 с.
12. Пинчук И.Я. Общие понятия о реабилитации пожилых людей / И.Я. Пинчук. — К., 2007. — 183 с.
13. Наказ МОЗ України № 128 від 19. 03. 2007 р. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю «Пульмонологія». Середюк Н. М. Госпітальна терапія.- Київ, 2003 р.
14. Старение и двигательная активность / Под ред. С. Джесси Джоунс, Дебры Дж. Роуз — К.: Олимпийская литература, 2012. — 440с. 29. Чайковская В.В. Геронтология и гериатрия: учебник для студентов, врачей и социальных работников / В.В. Чайковская; под ред. А.А. Аканова. — Алматы, 2013. — 424 с.
15. Фещенко Ю. І. Хронічні обструктивні захворювання легень: проблемні питання // Нова медицина - 2005.- №1 - С. 18 - 20.
16. Чайковская В.В. Здоровье людей пожилого возраста: учебное пособие / В.В. Чайковская, Л.В. Егорова. — Алматы, 2013. — 248 с.
17. Чеботарев Д.Ф., Коркушко О.В. Гериатрия в клинической практике. Киев, 2001. — 355 с.
18. Чоботарев Д.Ф. Гериатрия в клинике внутренних болезней: учеб. пособие./ Д.Ф. Чоботарев.- К.: Здоров'я, 1977. — 304 с.

Допоміжна:

1. Агафонова О. Особливості фізичної реабілітації при хворобі Паркінсона / О. Агафонова, О. Білянський // Спортивна наука України. — 2014. - №3 (61). — С. 7-11.
2. Амосов Н. М. Эксперимент по преодолению старости / Н. М. Амосов // М.: АСТ; Донецк: Сталкер. — 2003. — 130с.
3. Амосова К.М. Кардіологія (в 2-х томах). Київ, Здоров'я, 2002.
4. Артемьев Д. В. Современный подход к лечению начальных стадий болезни Паркинсона / Д. В. Артемьев // Журнал неврологии и психиатрии. —2005. —№1 1. — С. 55
5. Асташенко О. «Упражнения для внутренних органов при различных заболеваниях», Вектор, 2009 г.
6. Атеросклероз у практиці лікаря — профпатолога: навч. посібн. / І.О. Парпалей, О.П. Яворовський, О.О. Карлова, С.П. Луговський. — К.: ВД «Авіцена», 2016. — 152 с.
7. Баевский Р. М. Оценка адаптационных возможностей организма и риск развития заболеваний / Р. М. Баевский, А. И. Берсенева. — Москва : Медицина, 1997. - 25 с.
8. Беркибоев С.Ф. Гипертоническая болезнь у пожилых. — Киев, 2006. — 293 с. 6. Булич Э.Г. Здоровье человека: Биологическая основа жизнедеятельности и двигательная активность в ее

- стимуляції/ 7. Висьнавіська-Рошківська К. Новая жизнь после шестидесяти / К. Висьнавіська-Рошківська. – М., 2009. – 189 с.
9. Боднар П.М., Приступок О.М.,Щербак О.В. та ін. Ендокринологія. К.: Здоров'я, 2002. – 512 с.
10. Браверман Л.И. Болезни щитовидной железы / Л.И. Браверман .Пер. с англ. В.И. Кандрора и др. — М.: Медицина, 2000. — С. 117—140, 173—194.
11. Волчок В. В. Система збереження та зміцнення здоров'я нації / В. В. Волчок, В. П. Корнійчук, Л. П. Корнійчук, К. Д. Хом'як. – Київ : МП Леся, 2007. – 120 с Н.И.Швец, А.В.Пидаев, Т.М.Бенца и др. Неотложные состояния в клинике внутренней медицины. Киев, 2006. – 752 стр.
12. Ганджа Ш.М., Коваленко В.М.,Шуба Н.М. та ін. Внутрішні хвороби. К.: Здоров'я, 2002. – 992 с.
13. Герцен Г.І., Остапчук М.П., Спирідон В., Форух А. Травматологія літнього віку. Кн.ІІ – К: Друкар, 2005. – 120 с.
14. Герцен Г.І., Процик А.І., Остапчук М.П., Малкові Амір. Травматологія літнього віку. Кн.І. – Київ: Сталь, 2003. – 170 с.
15. Дайджерс Р. Иммуитет: как укрепить оборону / Р. Дайджерс. – Москва : Ридерз Дайджерс, 2014. – 320 с.
16. Децик Ю. І. Пропедевтика внутрішніх хвороб // К.:Здоров'я, 2000 р.
17. Дубровский В. И. Массаж при болезни Паркинсона (дрожательный паралич). Методика массажа / В. И. Дубровский. – Режим доступа : http://www.infox.ru/03/body/2012/11/27/YEzda_na_vyelosipyed.phtml
18. Єфіменко П.Б. Техніка та методика масажу: [навчальний посібникдля студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту]/ П.Б. Єфіменко. – Х.: ХНАДУ, 2013. – 296 с.
19. Климова В. Человек и его здоровье / В. Климова. – М., 2011. – 226 с. 12.
20. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 86 с.
21. Лазарева Е.Б. Физическая реабилитация при хирургическом лечении вертеброгенных пояснично-крестцовых синдромов. – Киев: Издательско-полиграфический центр «Экспресс», 2012. – 327 с. 16.
22. Лімб М. Биология старения / М. Лемб. – М., 2006. – 307 с.
23. Корнюхина Е. Ю. Методы медицинской реабилитации болезни Паркинсона / Е. Ю. Корнюхина // Физиотерапия, бальнеотерапия и реабилитация. – 2013 – № 3. – С. 21-24.
24. Коритко З. І. Роль біологічної регенерації у адаптаційних процесах / Коритко З. І. // Адаптационные стратегии живых систем : тез. докл. науч.-практ. конф. – Київ, 2012. – С. 57.
25. Коритко З. І. Фізіологія кровообігу. Фізіологія серцевої діяльності. Фізіологія кровонесних судин : лекція / Коритко З. І. - Львів, 2020. - 13 с.
26. Коритко З. І. Фізіологічна характеристика втоми та відновлення. Засоби відновлення : лекція / Коритко З. І. - Львів, 2020. - 11 с.
27. Коритко З. І. Вплив засобів фізичної реабілітації на якість життя хворих при ревматоїдному артриті / З. І. Коритко, Р. М. Поник, О. В. Купріненко // Експериментальна та клінічна фізіологія і біохімія. – 2019. – № 4. – С. 45–52.
28. Ликов О.О., Середенко Л.П., Добровольська Н.О. Лікувальна фізкультура при внутрішніх хворобах: Практикум. – Донецьк: Дон. держ. мед. ун-т, 2002. – 163 с.
29. Лікувальна фізична культура. Підручник/ В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.П. Юшковська. – Одесса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

30. Лікувальна фізична культура : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 33 с.
31. Марченко О. К. Фізична реабілітація з травмами і захворюваннями нервової системи / О. К. Марченко. – К. : Олімпійська література, 2006. – 196 с.
32. Медична реабілітація. Підручник. Під. Ред.. Сокрута В.М. Яблунчанського М.І. 2015 р.
33. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія" та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Кучериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
34. Музика Ф. Рухова активність осіб похилого віку України та Польщі / Федір Музика, Назарій Куриш // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2013. – Вип. 17, т. 4. – С. 105 – 110.
35. Музика Ф. В. Серцево-судинна система : лекція з навчальної дисципліни "Анатомія людини" / Музика Ф. В. - Львів, 2019. - 12 с.
36. Нодель М. Р. Болезнь Паркинсона: от исследований к клинической практике. 9-й Международный форум по болезни Паркинсона 30 апреля 2010, Мюнхен, Германия / М. Р. Нодель // Неврологический журнал. – 2011. – Т. 16, № 2. – С. 60–62.
37. Окорочков А. Н. Диагностика болезней органов дыхания. – М.: Медицина, 2000. – 447 с.
38. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу /За ред. В.В. Клапчука, О.С. Полянської. – Чернівці: Прут, 2006. – 208 с.
39. Паснок О. Загальний огляд нервової системи. Головний і спинний мозок / Олександр Паснок. – Львів, 2017.
40. Паснок О. Кровообіг головного та спинного мозку. Синдроми ураження окремих артерій мозку / Олександр Паснок. – Львів, 2017.
41. Палеев Н. Р. Болезни органов дыхания: Руководство для врачей. Москва: [Медицина](#), 2000. – 726 с.
42. Пархотик И.И. Физическая реабилитация при заболеваниях органов брюшной полости /И.И.Пархотик. – Киев: Олимпийская литература, 2003. – 224 с.
43. Патогенетический двигательный режим при заболеваниях нервной системы / [Е. Г. Дубенко, А. Я. Браславец, Я. В. Пишель и др.] / под ред. Е. Г. Дубенко, А. Я. Браславеца. – К. : Здоров'я, 1983. – С. 83–100.
44. Пешкова О.В. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів: [навчальний посібник] / О.В. Пешкова. – Харків: СПДФО Бровін О.В., 2011. – 312 с.
45. Пістун І. П. Працездатність та здоров'я людини : навчальний посібник / І. П. Пістун, М. К. Хобзей, Г. В. Сілін. – Львів : Афіша, 2003. – 280 с.
46. Поворознюк В.В. Захворювання кістково-м'язової системи в людей різного віку (вибрані лекції, огляди, статті): У 4-х томах. Т. 4 / В.В. Поворознюк. – К., 2014. – 672 с.
47. Поворознюк В.В. Менопауза и остеопороз. Женское здоровье. / В.В. Поворознюк, Н.В. Григорьева //— 2002. — № 5. — С. 50—55.
48. Поворознюк В.В. Остеопороз у населення України: Роль вітаміну D, кальцію та інших мікроелементів / В.В. Поворознюк, Н.В. Григор'єва, Н.І. Балацька // Медико-гідрогеохімічні чинники геологічного середовища України. – К.: Видавничий дім «Букрек», 2015. – 77 с.
49. Подкользин А.А. Старенне, долголетие и биоактивация / А.А. Подкользин, В.И. Донцов. – М., 2009. – 183 с.
50. Применение лечебной физкультуры у пациентов с болезнью Паркинсона: пособие для врачей / И.Н. Карабань, Н.В. Карабань, Н.В. Карасевич, Е.Н. Аксенова. – Фармацевтическая компания «Сандоз», 2013. – 26 с.

51. Психологические аспекты работы с пожилыми людьми: Учебное пособие / В.В. Чайковская, А.К. Ешманова, А.К. Абикулова, Л.А. Алмагомбетова, К.К. Куракбаев, Т.И. Вялых, К.У. Рахметова. – Алматы, 2015. – 135 с.
52. Свінціцький А.С., Яременко О.Б., Пузанова О.Г. та ін.. Ревматичні хвороби та синдроми. Довідник. К.: «Книга-плюс», 2006. – 680 с.
53. Суббота Ю. В. Оздоровчі рухові програми самостійних занять фізичною культурою і спортом : практ. посіб. / Ю. В. Суббота. – Київ : Кондор, 2011. – 163 с.
54. Тарасюк В. С. Медсестринство в геронтології, геріатрії і паліативній медицині : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-III рівнів акредитації] / В. С. Тарасюк, Г. . Кучанська ; ред. В. С. Тарасюк. — Київ : Медицина, 2013. — 648 с. : мал., табл., схеми.
55. Швець Н.І., Підаєв А.В., Бенца Т.М. та ін. Еталони практичних навиків з терапії. Київ, Главмеддрук, 2005, 540 с.
56. Шмелев Е. И. Хроническая обструктивная болезнь легких // [Пульмонология](#), избранные вопросы. - 2001.-№2.-С. 1 - 9.
57. Шологон Р.П. Лікувальна фізкультура при сечокам'яній хворобі. [монографія] / Р.П. Шологон. – Дрогобич: «Коло», 2004. – 146 с.
58. Эндокринная система, спорт и двигательная активность/ Ред. У.Дж. Креммер, А.Д. Рогол; пер. с англ. И.Андреев. – Киев: Олимпийская литература, 2008. – 600 с. 19.
59. Internal medicine. I. Cecil, Russell L. (Russell La Fayette), 1881–1965. II. Goldman, Lee, MD. III. Ausiello, D. A. IV. Title: Textbook of medicine.
60. Paluska Scott A. Physical state of health physical activity / Scott A. Paluska, Thomas L. Schwenk // Sport Medicine, 2000. – Vol. 29, № 3. – P. 167-180.

Електронні ресурси інтернет:

- <http://www.geront.kiev.ua/scgg/okfpoda.htm>
<http://antiaging.org.ua/>
<https://abilis.com.ua/korysna-informatsiia/korysni-internet-resursy.html>
<http://www.nbuu.dov.ua/>
<http://www.nlm.nih.gov/>
<http://studentam.net>
<https://www.hopkinsarthritis.org/patient-corner/diseasemanagement/rehabilitation-management-rheumatoid-arthritis-patients/#ref10>
<http://www.medbook.net.ru/21.shtml>
<http://www.rehabilitology.ru/>
<http://www.vertigo.ru>
<http://www.parkinson.org/>
<http://www.parkinson.spb.ru/>
<http://www.movementdisorders.org/>
<http://www.strokeassociation.org/>
<http://www.stroke.org/>
<http://www.alz.org/>
<http://www.alzforum.org/>
<http://www.alz.uci.edu/>
<http://www.sleepfoundation.org/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання іспит

Шкала оцінювання для екзамену: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену

90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
68–74	D	
61–67	E	задовільно
35–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики успішності навчання усне опитування, оформлення практичних робіт (вирішення типових задач), виконання і оформлення самостійних робіт, підсумковий тестовий контроль

6. Екзаменаційні вимоги

1. Геронтологія - наука про старість і старіння. Розділи геронтології
2. Геронтологія як наука. Короткий історичний нарис науки.
3. Загальні закономірності та сучасні теорії старіння.
4. Біологія старіння: визначення, види (природне, або фізіологічне), сповільнене (ретардоване), патологічне (прискорене), передчасне (прогерія), механізми старіння.
5. Поняття «старість» і «старіння», «вітаукта».
6. Сучасна класифікація вікових періодів життя людини. Механізми старіння.
7. Чинники ризику передчасного старіння, його критерії. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння. Профілактика прискореного старіння.
8. Календарний і біологічний вік людини. Біологічний вік чоловіків і жінок.
9. Геріатрія. Визначення. Організація геріатричної допомоги в Україні.
10. Старіння основних функціональних систем організму. Особливості перебігу хвороб у геронтологічному віці.
11. Старіння і хвороба. Старіння основних функціональних систем організму.
12. Клінічний прояв інволюційних процесів, уявлення про хвороби «старіння».
13. Реабілітаційне обстеження хворих осіб літнього та старечого віку (особливість збору анамнезу та діагностики).
14. Організація геріатричної допомоги в Україні. Лікувально-профілактичні заклади геріатричного типу.
15. Геріатрична допомога. Загальний догляд за особами літнього та старечого віку.
16. Методи дослідження рівня здоров'я осіб літнього та старечого віку.
17. Адаптація до старості. Профілактика старіння.
18. Спосіб життя і його значення для протікання процесів старіння та активного довголіття.
19. Фактори, які впливають на тривалість життя людини.
20. Фізична активність в практиці геріатрії та профілактиці старіння.
21. Протипокази до проведення фізичної терапії у людей літнього та старечого віку.
22. Вікові фізіологічні зміни в серцево-судинній системі у людей літнього та старечого віку.
23. Хвороби серцево-судинної системи та особливості перебігу у людей літнього та старечого віку (артеріальної гіпертензії, атеросклерозу). Особливості фізичної терапії.
24. Хвороби серцево-судинної системи та особливості перебігу у людей літнього та старечого віку (ішемічної хвороби серця, стенокардії). Особливості фізичної терапії.

25. Аритмії в літньому та старечому віці (миготлива, екстрасистолія, блокади). Особливості фізичної терапії.
26. Хвороби серцево-судинної системи та особливості перебігу у людей літнього та старечого віку (інфаркту міокарда, хронічної серцевої недостатності). Особливості фізичної терапії.
27. Особливості фізичної терапії при захворюваннях серця і судин у людей літнього та старечого віку.
28. Вікові фізіологічні зміни органів системи дихання у людей літнього та старечого віку.
29. Хвороби системи дихання та особливості перебігу у людей літнього та старечого віку (хронічного бронхіту, ХОЗЛ). Особливості фізичної терапії.
30. Хвороби системи дихання та особливості перебігу у людей літнього та старечого віку (на прикладі бронхіальної астми). Особливості фізичної терапії.
31. Хвороби системи дихання та особливості перебігу у людей літнього та старечого віку (на прикладі пневмонії). Особливості фізичної терапії.
32. Особливості фізичної терапії при захворюваннях дихальної системи у людей літнього та старечого віку.
33. Вікові особливості сенсорних систем у осіб літнього та старечого віку.
34. Захворювання органу зору у пацієнтів літнього та старечого віку. Особливості фізичної терапії.
35. Вікові зміни органу слуху та формування захворювань на тлі інволютивних змін. Особливості реабілітації.
36. Клінічні прояви та діагностика при віковій приглухуватості. Особливості реабілітації.
37. Клінічні прояви та діагностика вестибулярних порушень в старості. Профілактика падінь. Особливості реабілітації.
38. Фізична терапія при захворюваннях сенсорних систем у людей літнього та старечого віку.
39. Вікові зміни нервової системи та психіки і формування захворювань на тлі інволютивних змін.
40. Судинні захворювання головного мозку (гострі, хронічні) у пацієнтів літнього та старечого віку. Особливості реабілітації.
41. Хвороба Паркінсона. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування, догляд, профілактика. Особливості реабілітації.
42. Розлади психіки (психози, хвороба Альцгеймера) у пацієнтів літнього та старечого віку. Особливості перебігу, догляду та реабілітації.
43. Порушення сну. Причини. Особливості реабілітації.
44. Депресії в літньому та старечому віці. Особливості реабілітації.
45. Морфофункціональні зміни сполучної тканини при старінні.
46. Вікові особливості швидкості, точності виконання рухів. Рухова активність у літньому та старечому віці.
47. Гімнастика для суглобів для літнього та старечого віку.
48. Особливості фізичної терапії у хворих літнього та старечого віку при остеохондрозі шийного, грудного та поперекового відділів хребта.
49. Особливості фізичної терапії при захворюваннях опорно-рухового апарату у людей літнього та старечого віку.
50. Морфофункціональні зміни стравоходу, шлунка, кишечника, підшлункової залози, печінки та жовчовивідних шляхів при старінні.
51. Хвороби шлунка у літньому та старечому віці (гастрит, виразкова хвороба). Особливості реабілітації.
52. Закрепи в літньому та старечому віці. Особливості реабілітації.
53. Фізична терапія хвороб підшлункової залози у осіб літнього та старечого віку.

54. Фізична терапія при захворюванні на цукровий діабет 2-го типу у осіб літнього та старечого віку.
55. Вікові особливості нирок і сечових шляхів та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
56. Особливості перебігу старечого хронічного пієлонефриту. Особливості реабілітації.
57. Гломерулонефрит у літньому та старечому віці, діабетична нефропатія. Особливості реабілітації.
58. Уявлення про інфекцію сечових шляхів у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, догляд. Особливості реабілітації.
59. Доброякісна гіперплазія, рак передміхурової залози в старечому віці. Особливості реабілітації.
60. Нетримання та затримка сечі у осіб літнього та старечого віку. Особливості реабілітації.
61. Вікові зміни ендокринної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
62. Хвороби щитоподібної залози у літньому та старечому віці. Особливості реабілітації.
63. Фізіологічні вікові зміни репродуктивної системи у чоловіків та жінок у літньому та старечому віці.
64. Вікові зміни системи крові, виникнення захворювань на тлі інволютивних змін.
65. Етіологія, клінічні прояви, діагностика анемії в літньому віці (залізодефіцитна анемія, В₁₂-фолієво-дефіцитна, гіпо- та апластична анемії). Особливості реабілітації.
66. Особливості геморагічного синдрому в літньому та старечому віці.